ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 31ης Μαΐου 2001 *

Στην υπόθεση C-43/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Conseil supérieur des assurances sociales (Λουξεμβούργο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ghislain Leclere,

Alina Deaconescu

και

Caisse nationale des prestations familiales,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς, αφενός, την ερμηνεία των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 42 ΕΚ), των άρθρων 1, στοιχείο κα', 10α, 73 και 77 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), καθώς και του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), και, αφετέρου, το κύρος των άρθρων 1, στοιχείο κα', σημείο i, και 10α, καθώς και των παραρτημάτων II και IIα του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 118/97,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann και A. La Pergola, προέδρους τμήματος, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (εισηγητή), P. Jann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues και C. W. A. Timmermans, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, προϊσταμένη τμήματος,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο G. Leclere και η A. Deaconescu, αυτοπροσώπως,

— το Caisse nationale des prestations familiales, εκπροσωπούμενο από τον A. Rodesch, avocat,

— η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενη από τον P. Steinmetz,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. López-Monís Gallego,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Fernandes και την R. Brasil de Brito,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. Magrill, επικουρούμενη από την D. Rose, barrister,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από την A. Lo Monaco και τον F. Anton,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον P. Hillenkamp και την H. Michard,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του G. Leclere και της A. Deaconescu, του Caisse nationale des prestations familiales, εκπροσωπούμενου από τον A. Rodesch, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από την M. López-Monís Gallego, της Αυστριακής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από

τον G. Hesse, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον N. Paine, QC, του Συμβουλίου, εκπροσωπουμένου από την A. Lo Monaco, καθώς και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από την H. Michard, κατά τη συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Φεβρουαρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Φεβρουαρίου 1999, το Conseil supérieur des assurances sociales υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), πέντε προδικαστικά ερωτήματα ως προς, αφενός, την ερμηνεία των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 42 ΕΚ), των άρθρων 1, στοιχείο κα', 10α, 73 και 77 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), και, αφετέρου, το κύρος των άρθρων 1, στοιχείο κα', σημείο i, και 10α, καθώς και των παραρτημάτων ΙΙ και ΙΙα του κανονισμού 1408/71.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, του G. Leclere και της συζύγου του A. Deaconescu, αμφοτέρων βελγικής ιθαγενείας,

και, αφετέρου, του Caisse nationale des prestations familiales (εθνικού ταμείου οικογενειακών παροχών, στο εξής: Ταμείο), λουξεμβουργιανού οργανισμού, όσον αφορά την άρνηση του τελευταίου να χορηγήσει στους εφεσείοντες της κύριας δίκης τα λουξεμβουργιανά επιδόματα μητρότητας, τοκετού και ανατροφής για το γεννηθέν στις 13 Μαρτίου 1995 τέκνο τους, με το αιτιολογικό ότι οι αιτούντες δεν κατοικούσαν στο Λουξεμβούργο.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Το άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο i, κανονισμού 1408/71 ορίζει τα εξής:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού:

[...]

κα' i) Ως "οικογενειακή παροχή" νοείται κάθε παροχή εις είδος ή εις χρήμα, προορισμένη να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφος 1 περίπτωση η', με εξαίρεση των ειδικών επιδομάτων τοκετού που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ».

4 Το τμήμα ΙΙ του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού 1408/71, το οποίο επιγράφεται «Ειδικά επιδόματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού δυνάμει του άρθρου 1, στοιχείο κα', σημείο i», αναφέρει, στο σημείο του Θ. Λουξεμβούργο, «τα επιδόματα προ του τοκετού» και «τα επιδόματα τοκετού».

5 Σύμφωνα με το άρθρο 10α, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, «τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός λαμβάνουν τις ειδικές εις χρήμα παροχές χωρίς συνεισφορά της παραγράφου 2α του άρθρου 4 αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου κατοικούν, εφόσον αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙα».

6 Το παράρτημα ΙΙα του κανονισμού 1408/71, που τιτλοφορείται «Ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά», αναφέρει, στο σημείο του Θ. Λουξεμβούργο, στοιχείο β', το «επίδομα μητρότητας (νόμος της 30ής Απριλίου 1980)».

7 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, «[ο] παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως: [...] παροχές ασθενείας και μητρότητος». Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2α, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, «[ο] παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά οι οποίες εμπίπτουν στη νομοθεσία ή στο καθεστώς εκτός αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 [...], όταν οι παροχές αυτές προορίζονται [...] για να καλύψουν συμπληρωματικά, εναλλακτικά ή επικουρικά την επέλευση οιουδήποτε κινδύνου που εμπίπτει στους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που αναφέρονται στα στοιχεία α' έως η' της παραγράφου 1».

8 Το άρθρο 73, που περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Οικογενειακές παροχές» κεφάλαιο 7 του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71, προβλέπει ότι «[ο] μισθωτός ή μη μισθωτός που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους δικαιούται, για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, τις οικογενειακές

παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφος του κράτους αυτού, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος VI.»

9 Το άρθρο 77, που περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων και για ορφανά» κεφάλαιο 8 του τίτλου III του κανονισμού 1408/71, ορίζει, στην παράγραφό του 1, ότι «[ο] όρος "παροχές", κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, καθορίζει τα οικογενειακά επιδόματα που προβλέπονται για τους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, καθώς και τις προσαυξήσεις ή τα συμπληρώματα των συντάξεων αυτών λόγω τέκνων των δικαιούχων αυτών, με εξαίρεση των συμπληρωμάτων που χορηγούνται βάσει συστημάτων ασφαλίσεως για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες. [...]»

10 Το άρθρο 77, παράγραφος 2, στοιχείο α', προβλέπει ότι «[οι] παροχές χορηγούνται [...], οποιοδήποτε κι αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεων ή τα τέκνα [...] στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη σύνταξη».

11 Σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68:

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται, στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών, να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.

3. Δικαιούται εξ ίσου όπως και οι ημεδαποί εργαζόμενοι και υπό τους αυτούς όρους να φοιτά στις επαγγελματικές σχολές και στα κέντρα επαναπροσαρμογής ή επανεκπαιδεύσεως.

4. Κάθε ρήτρα συλλογικής ή ατομικής συμβάσεως ή άλλης συλλογικής ρυθμίσεως που αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας και απολύσεως, είναι αυτοδικαίως άκυρη κατά το μέτρο που προβλέπει ή επιτρέπει όρους που εισάγουν διακρίσεις έναντι των εργαζομένων υπηκόων άλλων κρατών μελών.»

Η εθνική νομοθεσία

12 Ο λουξεμβουργιανός νόμος της 20ής Ιουνίου 1977, που έχει ως αντικείμενο τη θέσπιση του συστηματικού ιατρικού ελέγχου των εγκύων γυναικών και των νηπίων και την τροποποίηση της υφισταμένης νομοθεσίας περί επιδομάτων τοκετού, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει στο άρθρο του 9 ότι «[η] γέννηση ζώντος τέκνου παρέχει δικαίωμα επί επιδόματος τοκετού καταβαλλομένου σε τρεις δόσεις· η πρώτη δόση ως προ του τοκετού επίδομα, η δεύτερη δόση ως κυρίως ειπείν επίδομα τοκετού και η τρίτη δόση ως επίδομα μετά τον τοκετό». Σύμφωνα με τα άρθρα του 11, 12 και 13, «[η] πρώτη δόση του επιδόματος τοκετού καταβάλλεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η μέλλουσα μητέρα έχει τη νόμιμη κατοικία της στο Λουξεμβούργο κατά τον χρόνο της τελευταίας ιατρικής εξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 1 και εφόσον προσκομίσει την απόδειξη των προβλεπομένων στο άρθρο αυτό διαφόρων ιατρικών εξετάσεων, με πιστοποιητικά που συντάσσει προς τούτο ο ιατρός που διενήργησε την εξέταση σε κάθε επίσκεψη», «[η] δεύτερη δόση του επιδόματος τοκετού καταβάλλεται μόνον υπό την προϋπόθεση, πρώτον, ότι η μητέρα έχει τη νόμιμη κατοικία της στο Λουξεμβούργο κατά τον χρόνο της γεννήσεως του τέκνου, δεύτερον, ότι προσκομίζει την απόδειξη της μετά τη γέννηση εξετάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5 με πιστοποιητικό που συντάσσει προς τούτο ο ιατρός που διενήργησε την εξέταση

κατά την επίσκεψη και, τρίτον, ότι το τέκνο γεννήθηκε είτε στο Λουξεμβούργο είτε στην αλλοδαπή κατά τη διάρκεια δικαιολογημένης και προσωρινής απουσίας της μητέρας» και «[η] τρίτη δόση του επιδόματος τοκετού καταβάλλεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το τέκνο ανατρέφεται διαρκώς στο Λουξεμβούργο από τη γέννησή του και εφόσον ο δικαιούχος προσκομίζει την απόδειξη των προβλεπομένων στο άρθρο 6 ιατρικών εξετάσεων με πιστοποιητικά που συντάσσει προς τούτο ο ιατρός που διενήργησε την εξέταση σε κάθε επίσκεψη».

13 Ο λουξεμβουργιανός νόμος της 30ής Απριλίου 1980, περί θεσπίσεως επιδόματος μητρότητας, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει στο άρθρο του 1 ότι δικαιούται επίδομα μητρότητας κάθε έγκυος γυναίκα και κάθε γυναίκα που τελεί σε κατάσταση λοχείας υπό την προϋπόθεση ότι έχει τη νόμιμη κατοικία της στο Λουξεμβούργο κατά τον χρόνο γεννήσεως του δικαιώματος.

14 Τέλος, δικαιούνται το επίδομα ανατροφής που προβλέπεται στον λουξεμβουργιανό νόμο της 1ης Αυγούστου 1988, περί θεσπίσεως επιδόματος ανατροφής, όπως τροποποιήθηκε, τα πρόσωπα τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, πληρούν διάφορες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η προϋπόθεση να έχουν την κατοικία τους και να διαμένουν πράγματι στο Λουξεμβούργο, αφενός, και να ανατρέφουν στην οικογενειακή εστία ένα ή περισσότερα τέκνα, αφετέρου.

Η διαφορά της κύριας δίκης

15 Ο G. Leclere, που κατοικεί στο Fauvillers (Βέλγιο), απασχολήθηκε στο Λουξεμβούργο ως μεθοριακός εργαζόμενος μέχρι το 1981 και κατέβαλε εισφορές υπό την ιδιότητα αυτή στο λουξεμβουργιανό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως. Το 1981 υπέστη εργατικό ατύχημα και από τότε λαμβάνει σύνταξη αναπηρίας καταβαλλόμενη από τον λουξεμβουργιανό οργανισμό κοινωνικής ασφαλίσεως. Λόγω του ότι λαμβάνει τη σύνταξη αυτή, υπόκειται στο Λουξεμβούργο σε καταβολή των εισφορών της υποχρεωτικής ασφαλίσεως ασθενείας και σε φόρο εισοδήματος. Από τότε που υπέστη το ατύχημα δεν άσκησε εκ νέου μισθωτή δραστηριότητα.

16 Από της γεννήσεως του τέκνου τους, το ζεύγος Leclere-Deaconescu λαμβάνουν από το Ταμείο οικογενειακά επιδόματα. Ωστόσο, το Ταμείο αρνήθηκε να τους χορηγήσει τα λοιπά επιδόματα των οποίων την καταβολή προβλέπει η λουξεμβουργιανή νομοθεσία λόγω γεννήσεως τέκνου και τα οποία αναφέρονται στις σκέψεις 12, 13 και 14 της παρούσας αποφάσεως.

17 Η προσφυγή που άσκησαν κατά της αρνήσεως αυτής απορρίφθηκε με απόφαση της 3ης Αυγούστου 1998 του Conseil arbitral des assurances social (Λουξεμβούργο) (συμβουλίου διαιτησίας των κοινωνικών ασφαλίσεων).

18 Το Conseil supérieur des assurances sociales (ανώτατο συμβούλιο των κοινωνικών ασφαλίσεων), ενώπιον του οποίου άσκησαν έφεση κατά της εν λόγω αποφάσεως, θεώρησε ότι μετά την εξέταση των σχετικών κοινοτικών κανονισμών και της νομολογίας του Δικαστηρίου παρέμεναν ανοικτά ορισμένα ζητήματα που αφορούσαν ειδικότερα τον καθορισμό των δικαιωμάτων επί οικογενειακών παροχών ενός μεθοριακού εργαζομένου ο οποίος λαμβάνει σύνταξη αναπηρίας χορηγούμενη από το κράτος μέλος στο οποίο άσκησε την επαγγελματική δραστηριότητά του.

19 Το Conseil supérieur des assurances sociales, θεωρώντας ότι για τη λύση της ενώπιόν του εκκρεμούς διαφοράς ήταν απαραίτητη η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου και η εκτίμηση του κύρους ορισμένων από αυτές, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδουν με τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης ΕΚ τα άρθρα 1, στοιχείο κα', σημείο i, και 10α, καθώς και τα παραρτήματα II και IIα, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 που καθιερώνουν την αρχή της μη εξαγωγιμότητας των επιδομάτων τοκετού και μητρότητας;

2) Έχει ο κανονισμός 1408/71 την έννοια ότι για τα συντηρούμενα τέκνα χορηγεί στους εργαζομένους που είναι δικαιούχοι συντάξεως αναπηρίας και κατοικούν εντός κράτους διαφορετικού από το κράτος που καταβάλλει τη σύνταξη αναπηρίας μόνο τα οικογενειακά επιδόματα, αποκλειομένου του επιδόματος ανατροφής το οποίο δεν εξαρτάται από τον αριθμό των τέκνων;

3) Έχει το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71 την έννοια ότι ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας, που εξακολουθεί να καταβάλλει εισφορές υποχρεωτικής ασφαλίσεως ασθενείας εντός του κράτους που χορηγεί τη σύνταξη αναπηρίας, μπορεί παρά το ότι λαμβάνει σύνταξη να θεωρηθεί, σε σχέση με το κράτος αυτό, μισθωτός εργαζόμενος δυνάμενος να τύχει των οικογενειακών παροχών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το επίδομα ανατροφής, και ενδεχομένως των επιδομάτων τοκετού, σε περίπτωση που η υπάρχουσα ρήτρα περί μη εξαγωγιμότητας κριθεί ασύμβατη προς τη Συνθήκη;

4) Καλύπτει ο όρος "εργαζόμενος" υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΟΚ) 1621/68 τον δικαιούχο συντάξεως αναπηρίας που κατοικεί εντός κράτους διαφορετικού από το κράτος που καταβάλλει τη σύνταξη;

5) Έχει το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 την έννοια ότι ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας ή ο σύζυγός του μπορεί να τύχει, με βάση το εν λόγω άρθρο 7, των κοινωνικών πλεονεκτημάτων από τα οποία τον αποκλείει ο κανονισμός 1408/71, τούτο δε παρά τη θεσπιζόμενη με τον κανονισμό αυτό αρχή της μη εξαγωγιμότητας, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα έκρινε την αρχή αυτή σύμφωνη προς τη Συνθήκη ΕΚ;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

20 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν το Δικαστήριο σχετικά με το κύρος, από την άποψη των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης, αφενός,

του άρθρου 1, στοιχείο κα', σημείο i, και του παραρτήματος II, και, αφετέρου, του άρθρου 10α και του παραρτήματος IIα του κανονισμού 1408/71, καθόσον επιτρέπουν την επιβολή προϋποθέσεως περί κατοικίας για τη χορήγηση των λουξεμβουργιανών επιδομάτων τοκετού και μητρότητας.

21 Οι εφεσείοντες της κύριας δίκης και η Πορτογαλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι οι εισαγόμενες με τις διατάξεις του κανονισμού 1408/71 εξαιρέσεις από την αρχή της άρσεως των ρητρών περί κατοικίας δεν είναι συμβατές προς τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης, στον βαθμό που δεν λαμβάνουν υπόψη την ειδική κατάσταση των μεθοριακών εργαζομένων και συνεπάγονται έτσι δυσμενή διάκριση εις βάρος των εργαζομένων που έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους επί της ελεύθερης κυκλοφορίας. Υπενθυμίζουν ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κηρύξει ανίσχυρα ή ανεφάρμοστα, ως συνεπαγόμενα παραβιάσεις της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, διάφορα άρθρα ή παραρτήματα του κανονισμού 1408/71 (βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1986, 41/84, Pinna, Συλλογή 1986, σ. 1).

22 Το εφεσίβλητο της κύριας δίκης, οι Κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου, της Ισπανίας, της Αυστρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Συμβούλιο, υποστηρίζουν αντιθέτως ότι ουδεμία άποψη περί ασυμβάτου μπορεί να γίνει δεκτή. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν στον νομοθέτη να προβλέπει περιορισμούς του δικαιώματος εξαγωγής των οικογενειακών παροχών, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί, που αφορούν παροχές συνδεόμενες με ιδιαίτερο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, δεν συνεπάγονται δυσμενείς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας και δεν προσθέτουν νέες διαφορές σε εκείνες που ήδη υφίστανται μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών. Το Δικαστήριο δέχθηκε ειδικότερα το συμβατό προς τη Συνθήκη μιας προϋποθέσεως περί κατοικίας επιβαλλομένης για την καταβολή επιδομάτων που ήσαν παρεμφερή, από την άποψη των προαναφερθεισών προϋποθέσεων, προς τα νυν εξεταζόμενα λουξεμβουργιανά επιδόματα (βλ. αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 313/86, Lenoir, Συλλογή 1988, σ. 5391· της 4ης Νοεμβρίου 1997, C-20/96, Snares, Συλλογή 1997, σ. I-6057, και της 11ης Ιουνίου 1998, C-297/96, Partridge, Συλλογή 1998, σ. I-3467).

23 Η Επιτροπή προβαίνει σε διάκριση μεταξύ της περιπτώσεως του λουξεμβουργιανού επιδόματος μητρότητας και της περιπτώσεως του λουξεμβουργιανού επιδόματος προ του τοκετού και του λουξεμβουργιανού κυρίως ειπείν επιδόματος τοκετού.

24 Υπενθυμίζει ότι το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας έχει εγγραφεί μεταξύ των ειδικών παροχών χωρίς συνεισφορά που καταβάλλονται αποκλειστικά εντός του κράτους κατοικίας του δικαιούχου και ότι το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι το άρθρο 51 της Συνθήκης δεν απαγορεύει μια τέτοια εγγραφή (βλ., σχετικά με επίδομα καταβαλλόμενο σε αναπήρους, την προπαρατεθείσα απόφαση Snares).

25 Όσον αφορά το λουξεμβουργιανό επίδομα προ του τοκετού και το κυρίως ειπείν επίδομα τοκετού, τα οποία έχουν αποκλεισθεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 βάσει του άρθρου του 1, στοιχείο κα', σημείο i, ο αποκλεισμός, που μπορεί να θεωρηθεί νόμιμος, δεν έχει ωστόσο ως αποτέλεσμα να απαλλάξει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου από την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας. Εν προκειμένω όμως η προϋπόθεση περί κατοικίας συνεπάγεται εμμέσως δυσμενείς διακρίσεις και είναι, για τον λόγο αυτό, αντίθετη προς τα άρθρα 48 της Συνθήκης και 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68.

26 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, τόσο το άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο i, και το παράρτημα II του κανονισμού 1408/71, όσον αφορά τα ειδικά επιδόματα τοκετού και υιοθεσίας, όσο και το άρθρο 10α και το παράρτημα II του ιδίου κανονισμού, όσον αφορά τις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά, έχουν ως αποτέλεσμα, χωρίς βεβαίως να «καθιερώνουν την αρχή της μη εξαγωγιμότητας» των επιδομάτων αυτών που αναφέρει η απόφαση περί παραπομπής, να επιτρέπουν, όσον αφορά τα εν λόγω επιδόματα, μία εξαίρεση από την αρχή της άρσεως των ρητρών περί κατοικίας που διαλαμβάνεται στο άρθρο 10 του κανονισμού 1408/71 και εφαρμόζεται, για τις διάφορες κατηγορίες παροχών, στον τίτλο III του κανονισμού αυτού. Η εξαίρεση αυτή κατέστη δυνατή, όσον αφορά τα ειδικά επιδόματα τοκετού και υιοθεσίας που διαλαμβάνονται στο παράρτημα II, όπως είναι τα λουξεμβουργιανά επιδόματα προ του τοκετού και τοκετού, με τον εισαχθέντα με το άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο i, αποκλεισμό τους από την κατηγορία των οικογενειακών παροχών υπό την έννοια του κανονισμού και, όσον αφορά τις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά που διαλαμβάνονται στο παράρτημα IIα, όπως είναι το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας, με το αποτέλεσμα του άρθρου 10α, παράγραφος 1, σύμφωνα με το οποίο ένα πρόσωπο δεν μπορεί να λαμβάνει τέτοιες παροχές παρά μόνον επί του εδάφους του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί και βάσει της νομοθεσίας του κράτους αυτού.

27 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, από την άποψη της εξετάσεως του κύρους τους, οι δύο αυτές κατηγορίες εξαιρέσεων δεν είναι παρεμφερούς φύσεως, καθόσον η μία,

που αφορά τα ειδικά επιδόματα τοκετού και υιοθεσίας, περιορίζεται στον αποκλεισμό ορισμένων κατηγοριών παροχών από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, ενώ η άλλη, που αφορά τις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά, εισάγει την αρμοδιότητα του κράτους κατοικίας του δικαιούχου των σχετικών παροχών όσον αφορά την καταβολή τους.

28 Πρέπει, πρώτον, να εξεταστεί το κύρος του αποκλεισμού των ειδικών παροχών τοκετού και υιοθεσίας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται, για το Λουξεμβούργο, τα επιδόματα προ του τοκετού και τοκετού.

29 Δεδομένης της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως την οποία διαθέτει το Συμβούλιο για την εφαρμογή των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης (βλ. απόφαση της 20ής Απριλίου 1999, C-360/97, Nijhuis, Συλλογή 1999, σ. I-1919, σκέψη 30), το γεγονός ότι μια κατηγορία παροχών δεν την αφορά ο συντονισμός που θέτει σε εφαρμογή ο κανονισμός 1408/71 δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να καταστήσει ανίσχυρες τις σχετικές διατάξεις του κανονισμού αυτού. Συγκεκριμένα, ένας τέτοιος περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 δεν μπορεί να έχει, αυτός καθεαυτόν, ως αποτέλεσμα την προσθήκη νέων διαφορών σε εκείνες που απορρέουν από την έλλειψη εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών ή την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

30 Η εγγραφή των λουξεμβουργιανών επιδομάτων προ του τοκετού και τοκετού στην κατηγορία των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας στα οποία δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός 1408/71 δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ανίσχυρη.

31 Ωστόσο, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, ο αποκλεισμός των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, που προβλέπεται στο άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο i, του κανονισμού αυτού, δεν έχει ως αποτέλεσμα να απαλλάσσει τα κράτη μέλη από το να διασφαλίζουν ότι κανένας άλλος κανόνας του κοινοτικού δικαίου, αντλούμενος ειδικότερα από τον κανονισμό 1612/68, δεν εμποδίζει την επιβολή προϋποθέσεως περί κατοικίας.

32 Όσον αφορά, δεύτερον, τις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά, μεταξύ των οποίων αναφέρεται, στο παράρτημα ΙΙα του κανονισμού 1408/71, το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας, ο κοινοτικός νομοθέτης μπορεί να θεσπίζει, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 51 της Συνθήκης, διατάξεις που παρεκκλίνουν από την αρχή της εξαγωγιμότητας των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως. Ειδικότερα, όπως έχει ήδη δεχθεί το Δικαστήριο, η προϋπόθεση περί κατοικίας στο κράτος του αρμόδιου οργανισμού μπορεί νομίμως να επιβάλλεται για τη χορήγηση παροχών που συνδέονται στενά με το κοινωνικό περιβάλλον (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Lenoir, σκέψη 16, και Snares, σκέψη 42).

33 Το Ταμείο και ορισμένοι άλλοι παρεμβαίνοντες υποστηρίζουν επί του σημείου αυτού ότι το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας, δεδομένου ότι ο σκοπός του είναι να ενθαρρύνει τη γεννητικότητα, πρέπει να θεωρηθεί ότι συνδέεται με το κοινωνικό περιβάλλον που χαρακτηρίζει το κράτος μέλος που το θέσπισε και συνεπώς ότι μπορεί να υπόκειται σε προϋπόθεση περί κατοικίας.

34 Ωστόσο, το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας, που προβλέπεται στον νόμο της 30ής Απριλίου 1980, καταβάλλεται, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 13 της παρούσας αποφάσεως, σε κάθε έγκυο γυναίκα ή σε κάθε γυναίκα που τελεί σε κατάσταση λοχείας, υπό την προϋπόθεση και μόνον ότι έχει τη νόμιμη κατοικία της στο Λουξεμβούργο κατά τον χρόνο της γεννήσεως του δικαιώματος.

35 Από το γράμμα όμως του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά μόνο τις παροχές που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της γενικής νομοθεσίας που αφορά τα συστήματα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

36 Λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών που υπενθυμίστηκαν στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει, σε σχέση με τις παροχές που διαλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, τον χαρακτήρα ειδικού επιδόματος.

Δεδομένου ότι δεν αποτελεί ειδική παροχή χωρίς συνεισφορά, το επίδομα αυτό δεν μπορεί συνεπώς να εμπίπτει στο εξαιρετικό καθεστώς του άρθρου 10α του κανονισμού 1408/71.

37 Οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 που αφορούν την άρση των ρητρών περί κατοικίας συνιστούν μέτρα εφαρμογής του άρθρου 51 της Συνθήκης που ελήφθησαν για την υλοποίηση, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων την οποία εγγυάται το άρθρο 48 της Συνθήκης (βλ., μεταξύ άλλων, σε σχέση με την ερμηνεία των άρθρων 10α και 11 του κανονισμού 1408/71, απόφαση της 8ης Μαρτίου 2001, C-215/99, Jauch, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 20). Επομένως, το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας εγγράφηκε, ως ειδική παροχή χωρίς συνεισφορά καταβαλλόμενη αποκλειστικά στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας, στο παράρτημα IIα, σημείο Θ. Λουξεμβούργο, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, κατά παράβαση των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης. Επομένως, η χορήγηση της παροχής αυτής δεν μπορεί να υπόκειται σε προϋπόθεση περί κατοικίας στο έδαφος του αρμοδίου κράτους.

38 Πρέπει, κατά συνέπεια, να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέταση του πρώτου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω το κύρος του άρθρου 1, στοιχείο κα', σημείο i, και του παραρτήματος II του κανονισμού 1408/71, καθόσον επιτρέπουν την επιβολή προϋποθέσεως περί κατοικίας για τη χορήγηση των λουξεμβουργιανών επιδομάτων προ του τοκετού και τοκετού, αλλ' ότι το παράρτημα IIα του ίδιου κανονισμού είναι ανίσχυρο καθόσον περιλαμβάνει, στο σημείο Θ. Λουξεμβούργο, στοιχείο β', το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

39 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ένα επίδομα όπως το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής περιλαμβάνεται μεταξύ των οικογενειακών επιδομάτων τα οποία, βάσει του άρθρου 77 του κανονισμού 1408/71, πρέπει να καταβάλλονται στους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού

ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικούν.

40 Εξαιρουμένων των εφεσειόντων της κύριας δίκης και της Ισπανικής Κυβερνήσεως, οι παρεμβαίνοντες που έθιξαν το ζήτημα αυτό φρονούν ότι το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής δεν περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων στα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 77 του κανονισμού 1408/71.

41 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, υπό την έννοια του άρθρου 77 του κανονισμού 1408/71, οι παροχές για συντηρούμενα τέκνα τις οποίες δικαιούνται οι δικαιούχοι συντάξεων, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικούν, είναι αποκλειστικά και μόνο τα οικογενειακά επιδόματα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Μαρτίου 2001, C-33/99, Fahmi και Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 33).

42 Σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο ii, του κανονισμού 1408/71, «ως "οικογενειακό επίδομα" νοείται η περιοδική παροχή εις χρήμα που χορηγείται αποκλειστικά ανάλογα με τον αριθμό και, ενδεχομένως, την ηλικία των μελών της οικογένειας». Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι ο ορισμός των «οικογενειακών επιδομάτων» που περιέχεται στο άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο ii, του κανονισμού 1408/71, ήταν αυτός ο οποίος έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για την ερμηνεία του άρθρου 77 (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Lenoir, σκέψη 10).

43 Το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής, το οποίο δεν μνημονεύεται ούτε στο παράρτημα ΙΙ ούτε στο παράρτημα ΙΙα του κανονισμού 1408/71, αποσκοπεί στην αντιστάθμιση της απώλειας εισοδημάτων που προκαλείται όταν ο ένας των γονέων αφιερώνεται κυρίως στην ανατροφή τέκνων κάτω των δύο ετών στην οικογενειακή εστία. Το ύψος του επιδόματος αυτού καθορίζεται ανεξάρτητα από τον αριθμό των ανατρεφομένων στην ίδια οικία τέκνων. Το επίδομα ανατροφής δεν αντιστοιχεί

συνεπώς στον ορισμό των «οικογενειακών επιδομάτων» που δίδει το άρθρο 1, στοιχείο κα', σημείο ii, του κανονισμού.

44 Συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ένα επίδομα όπως το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής δεν περιλαμβάνεται στα οικογενειακά επιδόματα τα οποία, βάσει του άρθρου 77 του κανονισμού 1408/71, πρέπει να καταβάλλονται στους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικούν.

Επί του τρίτου ερωτήματος

45 Το τρίτο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορά, κατ' ουσίαν, το ζήτημα αν ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας μπορεί να αντλήσει από το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71 δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών διαφορετικών από τα οικογενειακά επιδόματα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 77 του ίδιου κανονισμού.

46 Οι εφεσείοντες της κύριας δίκης και η Ισπανική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση φρονούν ότι ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας, στον βαθμό που καταβάλλει εισφορές σε σύστημα υποχρεωτικής ασφαλίσεως ασθενείας εντός του κράτους μέλους που καταβάλλει τη σύνταξή του, πρέπει να θεωρείται μισθωτός ή μη μισθωτός υπό την έννοια του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71 και πρέπει συνεπώς να τυγχάνει υπό την ιδιότητα αυτή, παρά το άρθρο 77 του ίδιου κανονισμού, του συνόλου των οικογενειακών παροχών που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους εντός του οποίου καταβάλλει τις εισφορές του. Το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής μπορεί, στο πλαίσιο αυτό, να χαρακτηριστεί οικογενειακή παροχή.

47 Το εφεσίβλητο της κύριας δίκης, η Λουξεμβουργιανή και η Αυστριακή Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, υποστηρίζουν ότι η υπαγωγή στην ασφάλιση ασθενείας δεν επιτρέπει τον χαρακτηρισμό ως μισθωτού ή μη μισθωτού, υπό την έννοια του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71, του δικαιούχου συντάξεως, καθόσον στην περίπτωσή του έχει εφαρμογή μόνο το άρθρο 77 του ίδιου κανονισμού.

48 Πρέπει συναφώς να γίνει δεκτό ότι ο ορισμός του «μισθωτού ή μη μισθωτού» που δίδεται στο άρθρο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 καταλαμβάνει κάθε πρόσωπο το οποίο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ασφαλίσεως κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που αντιστοιχούν στους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

49 Ο ορισμός αυτός δεν έχει ωστόσο συνέπειες εφόσον πρόκειται για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των άρθρων 73 και 77 αντιστοίχως του κανονισμού 1408/71. Συγκεκριμένα, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 77 αποσκοπεί στη διευκρίνιση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες ένας δικαιούχος συντάξεως μπορεί να ζητήσει από το κράτος μέλος, βάσει της νομοθεσίας του οποίου του καταβάλλεται σύνταξη, να του καταβάλει παροχές για συντηρούμενα τέκνα και ότι η διάταξη αυτή οριοθετεί ρητώς το πεδίο εφαρμογής της με αναφορά στα οικογενειακά επιδόματα και μόνον. Υπό τις συνθήκες αυτές, ούτε το άρθρο 73, το οποίο δεν αποτελεί, αντίθετα προς το άρθρο 77, ειδικό κανόνα, ούτε καμία άλλη διάταξη του ίδιου κανονισμού δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιτρέπουν σε δικαιούχο συντάξεως που κατοικεί εκτός του εδάφους του κράτους μέλους που του οφείλει τη σύνταξη αυτή να λαμβάνει, εις βάρος του εν λόγω κράτους μέλους, άλλες πλην των οικογενειακών επιδομάτων παροχές για συντηρούμενα τέκνα (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Fahmi και Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, σκέψη 34).

50 Το γεγονός ότι η σύνταξη υπόκειται σε κρατήσεις στο πλαίσιο συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως ασθενείας δεν έχει ως αποτέλεσμα να υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος, αντί στην κατηγορία των δικαιούχων συντάξεων, στην κατηγορία, που αποκλείει την πρώτη, των μισθωτών ή μη μισθωτών υπό την έννοια του άρθρου 73 του κανονισμού 1408/71.

51 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο δικαιούχος συντάξεως δεν μπορεί να αντλήσει από το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71 δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών άλλων πλην των οικογενειακών επιδομάτων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 77 του ίδιου κανονισμού.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

52 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας που κατοικεί εντός κράτους μέλους διάφορου από εκείνο που του καταβάλλει τη σύνταξή του έχει τα δικαιώματα που αντιστοιχούν στην ιδιότητα του εργαζομένου υπό την έννοια του άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68.

53 Κατά το Ταμείο και τις Κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου και του Ηνωμένου Βασιλείου, η έννοια του εργαζομένου κατά τον κανονισμό 1612/68 προϋποθέτει την ύπαρξη σχέσεως εργασίας που συνεπάγεται την παρουσία ενός εργαζομένου ενός κράτους μέλους στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους όπου πρέπει να τυγχάνει ίσης μεταχειρίσεως σε σχέση με τους ημεδαπούς εργαζομένους. Η απλή καταβολή συντάξεως δεν εξασφαλίζει στον δικαιούχο της δικαίωμα, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1612/68, επί όλων των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που παρέχονται στους εργαζομένους του κράτους μέλους που καταβάλλει τη σύνταξή του. Μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις, όπου η σχέση εργασίας, μολονότι έχει παύσει, εξακολουθεί να έχει στενή σχέση με την παρούσα κατάσταση του ενδιαφερομένου, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο διατηρεί ορισμένα αποτελέσματα συνδεόμενα με την παλαιά ιδιότητά του ως εργαζομένου υπό την έννοια του κανονισμού 1612/68.

54 Οι εφεσείοντες της κύριας δίκης, η Ισπανική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, υποστηρίζουν μια ευρύτερη ερμηνεία της εννοίας αυτής. Κατ' αυτούς, συγκεκριμένα, ναι μεν η ιδιότητα του εργαζομένου υπό την έννοια του

κανονισμού 1612/68 απόλλυται κατ' αρχήν μετά το πέρας της σχέσεως εργασίας, πλην όμως ορισμένα δικαιώματα που συνδέονται με την ιδιότητα αυτή αναγνωρίζονται στον ενδιαφερόμενο πέραν της παύσεως της σχέσεως αυτής, όπως έχει δεχθεί το Δικαστήριο σε περιπτώσεις παρεμφερείς με εκείνη της υποθέσεως της κύριας δίκης (βλ. αποφάσεις της 27ης Νοεμβρίου 1997, C-57/96, Meints, Συλλογή 1997, σ. I-6689, και της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, C-35/97, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1998, σ. I-5325).

55 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 48 της Συνθήκης και του κανονισμού 1612/68, ως εργαζόμενος πρέπει να θεωρείται το πρόσωπο που παρέχει, κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου, προς ένα άλλο πρόσωπο και υπό τη διεύθυνση αυτού του τελευταίου, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή. Εφόσον λυθεί η σχέση εργασίας, ο ενδιαφερόμενος χάνει κατ' αρχήν την ιδιότητα του εργαζομένου, αλλά εννοείται αφενός ότι η ιδιότητα αυτή ενδέχεται να παραγάγει ορισμένα αποτελέσματα μετά τη λήξη της εργασιακής σχέσεως και αφετέρου ότι το πρόσωπο που αναζητεί πράγματι εργασία πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται ως εργαζόμενος (βλ. συναφώς αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1986, 66/85, Lawrie-Blum, Συλλογή 1986, σ. 2121, σκέψη 17, της 21ης Ιουνίου 1988, 39/86, Lair, Συλλογή 1988, σ. 3161, σκέψεις 31 έως 36, και της 12ης Μαΐου 1998, C-85/96, Martínez Sala, Συλλογή 1998, σ. I-2691, σκέψη 32).

56 Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι περιλαμβάνονται στα συνδεόμενα με την ιδιότητα του εργαζομένου αποτελέσματα που εξακολουθούν να υφίστανται μετά την παύση της σχέσεως εργασίας, για πρόσωπα που δεν έχουν ή δεν έχουν πλέον την κατοικία τους στο έδαφος του κράτους μέλους όπου άσκησαν την επαγγελματική δραστηριότητά τους, το δικαίωμα επί της χορηγήσεως δωρεάν μορίων συμπληρωματικής συντάξεως στο προσωπικό των υφισταμένων αναδιαρθρώσεις εταιριών σιδήρου και χάλυβα της Ανατολικής και Βόρειας Γαλλίας (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 41), καθώς και το δικαίωμα επί παροχής χορηγουμένης εντός των Κάτω Χωρών στους εργαζομένους στον τομέα της γεωργίας των οποίων η σύμβαση εργασίας έχει λήξει συνεπεία παύσεως της καλλιέργειας αροσίμων γαιών του πρώην εργοδότη τους (προπαρατεθείσα απόφαση Meints, σκέψεις 40 και 41).

57 Οι περιπτώσεις που εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη αντιστοιχούν, όπως αναφέρεται στη σκέψη 41 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Meints, σε παροχές των οποίων η χορήγηση εξαρτάται από την προηγούμενη ύπαρξη σχέσεως εργασίας η οποία έληξε και συνδέεται εγγενώς με την αντικειμενική ιδιότητα των δικαιούχων ως εργαζομένων.

58 Συγκεκριμένα, ένας πρώην εργαζόμενος εξακολουθεί, στην περίπτωση που έπαυσε να ασκεί την επαγγελματική δραστηριότητά του, να έχει δικαίωμα επί ορισμένων πλεονεκτημάτων τα οποία απέκτησε λόγω της σχέσεως εργασίας· η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιβάλλει να μπορεί αυτός να απολαμβάνει των πλεονεκτημάτων αυτών χωρίς τούτο να εξαρτάται από προϋπόθεση περί κατοικίας στο έδαφος του αρμόδιου κράτους μέλους.

59 Από αυτό δεν έπεται ότι ο πρώην εργαζόμενος ο οποίος λαμβάνει, όπως ο G. Leclere, σύνταξη αναπηρίας χορηγούμενη από τον αρμόδιο οργανισμό κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο στο έδαφος του οποίου κατοικεί και ο οποίος τυγχάνει έτσι παροχής συνδεομένης με την προηγούμενη ύπαρξη σχέσεως εργασίας πρέπει να θεωρείται ότι έχει πάντοτε, λόγω του ότι λαμβάνει τη σύνταξή του, την ιδιότητα του εργαζομένου υπό την έννοια του κανονισμού 1612/68. Το πρόσωπο που τελεί σε μια τέτοια κατάσταση προστατεύεται από το άρθρο 48 της Συνθήκης και τον κανονισμό 1612/68 έναντι κάθε δυσμενούς διακρίσεως επηρεάζουσας τα δικαιώματα που απέκτησε λόγω της παλαιάς σχέσεως εργασίας, αλλά, δεδομένου ότι δεν απασχολείται πλέον στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας, δεν μπορεί υπό την ιδιότητα αυτή να αξιώσει την απόκτηση νέων δικαιωμάτων που δεν έχουν σχέση με την προηγούμενη επαγγελματική δραστηριότητά του.

60 Από αυτό προκύπτει ειδικότερα ότι ο δικαιούχος συντάξεως ο οποίος, όπως ο G. Leclere, αποκτά τέκνο μετά την παύση της σχέσεως εργασίας δεν μπορεί να στηρίζεται στο άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 για να αξιώσει να του καταβληθούν επιδόματα τα οποία προβλέπει υπέρ των εργαζομένων λόγω της γεννήσεως τέκνου η νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για την καταβολή της συντάξεώς του και τα οποία δεν θα εδικαιούτο κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1408/71.

61 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας που κατοικεί εντός κράτους μέλους διάφορου από εκείνο που του καταβάλλει τη σύνταξή του δεν αποτελεί εργαζόμενο υπό την έννοια του

άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68 και αποκτά τα δικαιώματα που σχετίζονται με την ιδιότητα αυτή μόνον όσον αφορά την προηγούμενη επαγγελματική δραστηριότητά του.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

62 Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας ή ο σύζυγός του μπορεί, στηριζόμενος στο άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68, να τύχει των κοινωνικών πλεονεκτημάτων από τα οποία θα αποκλειόταν κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1408/71.

63 Δεδομένης της απαντήσεως που δόθηκε στο προηγούμενο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

64 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Λουξεμβουργιανή, η Ισπανική, η Αυστριακή, η Πορτογαλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1999 το Conseil supérieur des assurances sociales, αποφαίνεται:

1) **Από την εξέταση του πρώτου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω το κύρος του άρθρου 1, στοιχείο κα', σημείο i, και του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, καθόσον επιτρέπουν την επιβολή προϋποθέσεως περί κατοικίας για τη χορήγηση των λουξεμβουργιανών επιδομάτων προ του τοκετού και τοκετού.**

2) **Το παράρτημα ΙΙα του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 118/97, είναι ανίσχυρο καθόσον περιλαμβάνει, στο σημείο Θ. Λουξεμβούργο, στοιχείο β', το λουξεμβουργιανό επίδομα μητρότητας.**

3) **Ένα επίδομα όπως το λουξεμβουργιανό επίδομα ανατροφής δεν περιλαμβάνεται στα οικογενειακά επιδόματα τα οποία, βάσει του άρθρου 77 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό**

118/97, πρέπει να καταβάλλονται στους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικούν.

4) **Ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας δεν μπορεί να αντλήσει από το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 118/97, δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών άλλων πλην των οικογενειακών επιδομάτων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 77 του ίδιου κανονισμού.**

5) **Ο δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας που κατοικεί εντός κράτους μέλους διάφορου από εκείνο που του καταβάλλει τη σύνταξή του δεν αποτελεί εργαζόμενο υπό την έννοια του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, και αποκτά τα δικαιώματα που σχετίζονται με την ιδιότητα αυτή μόνον όσον αφορά την προηγούμενη επαγγελματική δραστηριότητά του.**

Rodríguez Iglesias Gulmann La Pergola

Edward Puissochet Jann

Schintgen Colneric von Bahr

Cunha Rodrigues Timmermans

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 31 Μαΐου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias